

Vragen bij een 'spiri-glossy'

door Geeske Hovingh

De maand november wordt op initiatief van de KRO, Trouw en Uitgeverij Ten Have, gebombardeerd tot de 'Maand van de spiritualiteit' en dat betekent dat vier weken lang, door het hele land, allerhande workshops en discussies aan dit onderwerp worden gewijd. (Zie: www.demaandvandespiritualiteit.nl). 'Steeds meer mensen stellen hun geloof of spiritualiteit nu zélf samen', blijkt uit het recente onderzoek God in Nederland. De institutionele kerken boeten steeds verder aan betekenis in, terwijl de groep 'zoekers' toeneemt.

Inez van Oord, hoofdredactrice van het blad Happinez, noemt deze zoekers 'de nieuwe spirituelen' en definieert hen als 'mensen die met twee benen op de grond staan, zich bewust zijn van een veranderende, hectische samenleving en juist daarom naar wegen zoeken om rust te vinden – als startpunt voor een gelukkig en harmonieus leven'.

Haar blad, een zogenaamd 'mindstyle magazine' dat twee jaar geleden op de markt verscheen, levert hiervoor het 'cursusmateriaal' en veel van die 'zoekers' hebben dat klaarblijkelijk weten te vinden: de verkochte oplage ligt om en nabij de 170.000 en stijgt nog steeds. Niet mis in een land waar iedere maand wel weer een dozijn nieuwe tijdschriften gelanceerd wordt en dat doet dan ook de vraag rijzen waar die populariteit uit voortkomt.

Als ik die vraag voorleg aan een van de redactieleden, klinkt een half ingestudeerd antwoord: 'Het heeft te maken met de tijdgeest, maar zeker ook met de combinatie van inhoud en vorm. Happinez is een toegankelijk blad, met evenveel aandacht voor de fotografie en vormgeving als voor de inhoud. Teksten zijn toegankelijk geschreven. Serieuze onderwerpen worden zo op een prettige, aantrekkelijke manier gebracht.'

Sluit dit blad werkelijk aan bij de groeiende interesse in spiritualiteit of is het vooral een kwestie van handige marketing? En wat verstaan wij dan onder die 'nieuwe spiritualiteit'? Een afgebakende definitie lijkt moeilijk te vinden, zij lijkt vooral gekenmerkt door een breuk met het als dwingend ervaren dogmatische geloof van de kerken, maar daarmee ook met de traditie waarin dat geloof is overgeleverd.

Wat is het antwoord dat het blad zelf geeft? Op glanzend, dik papier ontwaren we kleurenfoto's van adembenemende landschappen en prachtige spullen. We mogen lezen dat we 'voor onze verlichting geen lange weg hoeven af te leggen, want alles is er al, we zijn reeds verlicht, alleen maar even afgeleid'. We zijn nooit weggeweest bij onszelf en onszelf ook nooit echt verloren. Goed nieuws dus, dat is waar het warme Happinez-bad van overloopt. Eveneens van de advertenties overigens; het vinden van je diepere zelf slaagt toch het beste in een mooi jurkje uit de P.C. Hoofdstraat en rubrieken als 'see me' en 'touch me' prijzen de crème de la crème aan op het gebied van persoonlijke verwennerij. Chocoladerepen in trendy verpakkingen, apparaten om de lucht in je huis mee te zuiveren, allemaal nieuwe en opvallend prijzige producten waar je je beslist lekkerder van gaat voelen. En als je dan nog steeds met prangende vragen zit, kun je besluiten een klankschalentherapeut te bezoeken in India of een yogaswami in Spanje. Maar let wel: niets hoeft, alles mag, het draait allemaal om de lezer.

En wie is die lezer? Marktonderzoek heeft uitgewezen dat het lezerspubliek voornamelijk uit vrouwen bestaat, gemiddeld redelijk hoogopgeleid is en zich niet onmiddellijk voor politiek of de wereldproblematiek interesseert. Welvarend en

gemiddeld halverwege de dertig, werkten deze vrouwen in hun twintiger jaren hard aan het opbouwen van een c.v, een netwerk en het vergaren van materiële rijkdom, maar in de volgende fase hebben zich onvermijdelijk lastige vragen aan hen opgedrongen. Vragen waar de vorige generatie misschien mee naar de pastoor of de dominee ging, maar waarop nu de 'Happinez-kerk' antwoorden biedt. Van Oord: 'Wij, (...) "de nieuwe spirituelen" worden als groep vergeleken met rooms-katholieken, protestanten en buitenkerkelijken. Mooi hè? hoe iets kan groeien. Eervol ook. We hebben als groep een naam en reageren anders op vragen dan die andere bevolkingsgroepen.' Van Oord rekent af met de akelige kerkbanken uit haar verleden en klimt nu zelf op een preekstoel om haar mindstyle-gemeente toe te spreken. Columniste Susan Smit doet er nog een schepje bovenop: 'De nieuwe spirituelen waar ik kennelijk toe behoor, weigeren hun ideeën in het vaste kader van een bepaalde religie te gieten. De persoonlijke beleving staat centraal.'

Zou je kunnen stellen dat een dergelijk blad mensen aan het denken zet, net als Psychologie of Filosofie Magazine? Vele wetenschappers in deze disciplines gruwen ervan, maar op de columns, de gedichtjes en interviews met mensen als Kader Abdolah valt eigenlijk weinig aan te merken. Voor de gewone mens die heeft afgerekend met kerkelijke trauma's uit zijn jeugd en die toch ook niet helemaal is afgestompt, kan het blad hier en daar ongetwijfeld inzichten verschaffen. Maar toch ontbreekt er mijns inziens iets essentieels...

Happinez staat vol met teksten die het op een tegeltje in uw toilet heel goed zouden doen, maar die uiteindelijk vrij weinig te maken hebben met het daadwerkelijk vormgeven van een harmonieus leven. Dat gaat namelijk niet alleen over persoonlijke beleving, daar heb je ook anderen voor nodig. Andere 'nieuwe spirituelen' wellicht, maar ook je moeder, je oma en de buurman die misschien wel een heel andere visie op het leven hebben dan jij. En er is nog iets bevreemdends: het lijkt wel of die 'nieuwe spirituelen' steeds iets nieuws nodig hebben om weer tot zingeving te komen. Men spoedt zich van workshop naar workshop en als het boom-fluisteren niet meer volstaat, gaat men koe-knuffelen om vervolgens de zoektocht voort te zetten in een Indiaanse zweethut. Dit doet welhaast vermoeden dat veel mensen bang zijn om stil te staan bij fundamentele levensvragen. Traditie en traditionele antwoorden worden geassocieerd met bekrompenheid, tenzij ze uit een ver, exotisch land stammen. Alle opties moeten opengehouden worden, maar de fundamentele vragen waar mensen overal ter wereld, in welke workshop dan ook, mee worstelen, blijven. En daar kan het blad nog jaren omheen blijven draaien. 'Zappinez' was wellicht een betere naam geweest.

uit: Roodkoper, 12e jaargang, nummer 4 – november 2007